

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI**

7262 Sayılı

Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının

Önlenmesine İlişkin

Kanun Kapsamındaki İşlemler

Hakkında Rehber

İÇİNDEKİLER:

1.Kapsam

2. Tanımlar

3. Genel İşleyiş

4. Bakanlığımız Uygulamaları

4.a) Stratejik Ticaret Kontrolleri

4.b) Mal Varlığı Dondurulma Aşamasındaki Faaliyetler

4.c) Kolluk Görevlilerince Yürütülecek İşlemler

1.Kapsam:

7262 Sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun, 31 Aralık 2020 tarihli Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunun amacı, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin (BMGK) kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanının önlenmesine yönelik yaptırım kararlarının uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

BMGK kararlarının kapsamına bağlı olarak; bu kararlarda yer alan kişi veya kuruluşlara veya bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kişi veya kuruluşlara ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşlara ya da bunların yararına her türlü fon toplanması veya sağlanması ya da bunların Türkiye’de iş ortaklığına ya da başkaca iş ilişkilerine girmesi yasaklanmıştır.

Bu kararlarda yasaklanan nükleer, balistik füze programları veya diğer faaliyetlerle ilgili olarak organizasyonlara veya bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kişi veya kuruluşlara ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşlara ya da bunların yararına her türlü fon toplanması veya sağlanması yasaklanmıştır. Söz konusu kişi ve kuruluşların, Türkiye’de temsilcilik açması, her türlü faaliyette bulunması, faaliyetlerini gerçek veya tüzel kişiler aracılığıyla doğrudan ya da dolaylı olarak yürütmesi, bankalarının Türkiye’de şube veya temsil ofisi açması ya da iş ortaklığına girmesi, bankaları ile iş ortaklığı kurulması, sermaye ortaklığına gidilmesi veya muhabir banka ilişkisi tesis edilmesi yasaklanmıştır, mevcut olanların da sonlandırılması ifade edilmiştir.

BMGK tarafından izin verilen hâller dışında, ilgili kararların kapsamına bağlı olarak bu kararlarda belirtilen madde, malzeme ve ekipmanın ithali, ihracı, transiti ve teknolojinin transferi veya nükleer faaliyetlere ya da nükleer silah atma sistemlerinin geliştirilmesine katkı sağlanması veya destek verilmesi yasaklanmıştır.

Konuya ilişkin Cumhurbaşkanı Kararlarına, <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/uluslararası-guvenlik-isleri> internet adresinden ulaşılabilmektedir.

2.Tanımlar:

Fon: Her ne surette elde edilmiş olursa olsun para veya değeri para ile temsil edilebilen banka kredisi, banka ve seyahat çeki, havale, menkul kıymet, hisse senedi, teminat, tahvil, bono, poliçe, kredi mektubu ve benzeri kıymetler ile taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi, her türlü mal, hak, alacak ve bunlar üzerinde bir mülkiyet hakkını veya menfaati tevsik ve temsil eden elektronik veya dijital ortamdakiler de dâhil olmak üzere her türlü belgeye fon denir.

Malvarlığı: Bir gerçek veya tüzel kişinin; kısmen veya tamamen mülkiyetinde veya zilyetliğinde bulunan ya da doğrudan veya dolaylı olarak kontrolünde olan fon ve gelir ile bunlardan elde edilen veya bunların birbirine dönüştürülmesinden hasil olan menfaat ve değeri, adına veya hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişinin kısmen veya tamamen mülkiyetinde ya da zilyetliğinde bulunan fon ve gelir ile bunlardan elde edilen veya bunların birbirine dönüştürülmesinden hasil olan menfaat ve değeri ifade eder.

Malvarlığının dondurulması: Malvarlığının ortadan kaldırılmasının, tüketilmesinin, dönüştürülmesinin, transferinin, devir ve temlik edilmesinin ve sair tasarrufi işlemlerin önlenmesi amacıyla, malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin tamamen kaldırılmasını veya 7262 Sayılı Kanunun 12’nci maddesinde istisna tutulan haller çerçevesinde kısıtlanmasını ifade eder.

3.Genel İşleyiş:

Kamu kurum ve kuruluşları 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine ilişkin bilgi, belge ve bulgular ile değerlendirmelerini komisyona bildirmekle yükümlüdür. Komisyonca yapılacak değerlendirmelerde faydalanılmak üzere Başkanlık, ilgili kişi, kurum ve kuruluşlardan görüş, bilgi ve belge talebinde bulunabilir. Söz konusu bilgi ve belgeler talep edilen süre ve şekilde sunulur. Bu maddenin uygulanmasıyla ilgili olarak talepte bulunulan kişi, kurum ve kuruluşlar, diğer kanunlarda yer alan hükümlere dayanarak bilgi ve belge vermekten kaçınamazlar.

Başkanlık birinci fıkra uyarınca iletilen bildirim üzerine kendi veri tabanı ya da doğrudan erişim sağladığı veri tabanları ile ikinci fıkra uyarınca edinilen görüş, bilgi ve belgeleri esas alarak ilgili kişi, kuruluş veya organizasyonların malvarlığının tespiti ile yasak işlem ve faaliyetlerin işlendiğine dair makul sebeplerin ortaya çıkarılmasına yönelik değerlendirmelerini içeren mali araştırma raporunu düzenler ve Komisyona sunar. Makul sebeplerin varlığına istinaden belirtilen organizasyonlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kişi veya kuruluşların ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşların Türkiye'deki malvarlığının dondurulmasını, kişi ve kuruluşlar ile deniz ulaşım araçlarının listelere eklenmek üzere BMGK'ya teklif edilmesini Cumhurbaşkanına önerebilir. Komisyon, makul sebeplerin ortadan kalkması halinde Türkiye'deki malvarlığının dondurulması kararının kaldırılmasını veya listelerden çıkarılmak üzere BMGK'ya teklifte bulunulmasını Cumhurbaşkanına önerebilir.

Komisyon, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanının başkanlığında; Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Hazine Kontrolörleri Kurulu Başkanlığı, Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı, Nükleer Düzenleme Kurumu ve Sermaye Piyasası Kurulunun en az başkan yardımcısı veya genel müdür düzeyinde olmak üzere bildireceği birer üyeden oluşur.

Komisyon, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanının başkanlığında toplanır ve ilgili kurumların en az genel müdür veya başkan yardımcısı düzeyinde olmak üzere bildireceği üyelerden oluşur. Komisyonun sekreteryaya hizmetleri Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı tarafından yürütülür. Komisyon, başkan ve üyelerin en az dokuzunun katılımıyla yılda en az iki kez toplanır. Başkan ve üyeler görevde iken yerlerine başkalarını görevlendiremezler. Komisyon, üyelerin en az dokuzunun oyu ile karar verir. Üyeler çekimser oy kullanamazlar.

4. Bakanlığımız Uygulamaları:

a) Stratejik Ticaret Kontrolleri:

Ülkemizin stratejik ticaret kontrolleri kapsamında, Ticaret Bakanlığının lisans verme (ihracat izni) ve uygulayıcı olarak iki ayrı rolü bulunmaktadır. Ulusal ve uluslararası anlaşmalar ve düzenlemeler kapsamında, kontrole tabi eşyanın izin alınmaksızın transferinin (ithalat, ihracat, transit) önüne geçilebilmesinde gümrük idarelerinin kilit bir rolü bulunmaktadır.

Stratejik eşyanın gümrüklerde tespit edilmesinde başlıca üç yöntem; istihbarat, profil hedefleme ve rastgele muayene şeklinde sıralanabilir. Bu kapsamda muayenesi yapılan bir eşyanın kontrole tabi olup olmadığından şüphe edilmesi halinde;

- Konu Bakanlığımıza bağlı ilgili Gümrük Bölge Müdürlüğü tarafından Bakanlığımıza (Gümrükler Genel Müdürlüğü) iletilir. Bu aşamada, eşyanın teknik özelliklerini gösteren belgeler (katalog, kullanım kılavuzu vb.) ile alıcısını gösteren belgelerin (fatura, vb.) gönderilmesi mükerrer yazışmaların önüne geçilmesi ve sürecin uzamaması açısından büyük önem taşımaktadır.

- Bakanlığımızca (Gümrükler Genel Müdürlüğü) eşyanın niteliğine göre, öncelikle ilgili yetkili kuruluştan görüş istenir.
- Şayet kontrolü yapılan eşya *ihraç eşyası* ise ve yetkili kuruluşun yapacağı değerlendirme sonrasında kontrole tabi olduğu tespit edilirse ihracatçı, eşyanın ihracı için ön izin belgesi alması amacıyla yetkili kuruluşa yönlendirilir.
- Şayet kontrolü yapılan eşya *transit eşyası* ise ve yetkili kuruluşun yapacağı değerlendirme sonrasında kontrole tabi olduğu tespit edilirse yetkili kuruluşun da görüşü dikkate alınarak Dışişleri Bakanlığınca verilecek karara göre işlem yapılır.
- Şayet kontrolü yapılan ihraç ya da transit eşyasının yetkili kuruluşun yapacağı değerlendirme sonrasında kontrole tabi olmadığı tespit edilirse işlemler normal akışında tamamlanır.

7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun, buna bağlı Yönetmelik ve 3578 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı kapsamında yer alan eşyanın kontrol işlemleri de yukarıda belirtilen esaslara göre yapılır.

3578 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının;

- 1 inci maddesi Kuzey Kore'ye yönelik 1718 (2006) sayılı BMGK Kararı kapsamı eşyaların,
- 2 inci maddesi İran'a yönelik 2231 (2015) sayılı BMGK Kararı kapsamı eşyaların,

7262 sayılı Kanununun 2nci maddesinin üçüncü fıkrasına istinaden BMGK tarafından izin verilen hâller dışında ilgili kararların kapsamına bağlı olarak ithali, ihracı ve transitini yasaklamış bulunmaktadır. Kararın;

- 2 ve 3 no.lu eklerinde Kuzey Kore ile ticareti yasaklanan eşyalar,
- 6, 7 ve 8 no.lu eklerinde de İran ile ticareti yasaklanan eşyalar listelenmiştir.

Bunlardan 2 ve 3 no.lu eklerde listelenen eşyalardan bir kısmının fasıl ve gümrük tarife pozisyonları Kuzey Kore'ye ilişkin 1874 (2009) sayılı BMGK kararıyla tesis edilen Uzmanlar Panelinin tespitleri esas alınarak belirlenmiş olup Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri (BİLGE) sisteminde tanımlanarak gümrük beyanı sırasında herhangi bir ülke alanında 724 kodlu Kuzey Kore beyan edilmesi halinde doğrudan tescil işlemini keserek durduracak şekilde tedbir alınmıştır. Ancak, Kuzey Kore ile ticareti yasak ürünler bu eşyalarla sınırlı olmayıp nükleer ve nükleer çift kullanımlı eşyalar, füze teknolojisi ile ilişkili eşyalar gibi pek çok çift kullanımlı eşyayı da kapsamakta olup aynı fasıl veya gümrük tarife pozisyonu altında yer alan ancak kontrole tabi olmayan çok sayıda eşyanın da önleme maruz kalması söz konusu olacağından BİLGE sisteminde tanımlananlar dışında kalan eşyalar için fasıl veya gümrük tarife pozisyonu bazında tedbir alınması mümkün bulunmadığından, ülke beyanına bağlı uyarı mesajı ve yükümlü tarafından buna verilecek cevaplara göre işlemi durduracak ya da devam ettirecek şekilde önlem alınması öngörülmüştür.

Benzer şekilde, İran'a yönelik 6, 7 ve 8 no.lu eklerde yer alan eşyalar da nükleer, nükleer çift kullanımlı ve füze teknolojisi kapsamı eşyalar olduğundan aynı sebeple ülke beyanına bağlı uyarı mesajı ve buna verilecek cevaplara göre işlemi durduracak ya da devam ettirecek şekilde önlem alınması öngörülmüştür.

Diğer taraftan, nükleer ve nükleer çift kullanımlı eşyanın ihracatı hali hazırda zaten ülke ayrımı olmaksızın, Nükleer Düzenleme Kurumunun iznine, füze teknolojisi kapsamındaki eşyanın ihracatı ve ithalatı ülke ayrımı olmaksızın Milli Savunma Bakanlığının iznine tabi bulunmakta olup ihracat ve ithalat işlemleri sırasında izin belgeleri gümrük idarelerince aranmaktadır.

Kontrol işlemleri sonrasında 7262 sayılı Kanununun 2 inci maddesinde belirtilen yasak işlem ve faaliyetlerin gerçekleştirildiğine ilişkin gümrük idarelerince bir tespit yapılması durumunda;

- Gümrük mevzuatı çerçevesinde gerekli cezai işlemin uygulanması,
- 7262 sayılı Kanununun Uygulanmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması,

- 7262 sayılı Kanunla ihdas edilen Denetim ve İşbirliği Komisyonuna iletilmesini teminen yapılan işlem sonucundan Bakanlığımıza (Gümrükler Genel Müdürlüğü) bilgi verilmesi gerekmektedir.

BMGK yaptırımlarına konu olan gerçek veya tüzel kişilerin yaptırım listesine eklenmesi, çıkarılması, vb. işlemlerle ilgili olarak, Bakanlığımız (İhracat Genel Müdürlüğü) tarafından firmalarımıza duyurulmasını teminen Türkiye İhracatçılar Meclisi Genel Sekreterliği'ne gerekli bilgilendirme yapılmaktadır.

b) Mal Varlığı Dondurulma Aşamasındaki Faaliyetler:

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 24'üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi gereken içeriklerin düzenli olarak depolandığı ve elektronik ortamda sunulabilen merkezi ortak veri tabanının Bakanlığımız ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği nezdinde oluşturulması öngörülmüştür.

Mezkûr hüküm doğrultusunda Bakanlığımızca Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) oluşturulmuştur. Ticaret sicili kayıtları 238 ticaret sicili müdürlüğü tarafından münferit olarak tutulmakta ve bu kayıtlara ilişkin bütün belgeler de buralarda saklanmakta olup, ticaret sicili işlemleri ise elektronik ortamda MERSİS üzerinden gerçekleştirilmektedir.

7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Önlenmesine İlişkin Kanun kapsamında malvarlıklarının dondurulmasına karar verilen veya malvarlıklarının dondurulması kararı kaldırılan kişi veya kuruluşların listesi Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK) tarafından Bakanlığımıza (İç Ticaret Genel Müdürlüğü) intikal ettirilmektedir.

MASAK tarafından gönderilen listeler üzerine Bakanlığımızca (İç Ticaret Genel Müdürlüğü) uygulanan işlem adımları aşağıda tanımlanmaktadır:

- Söz konusu listelerde yer kişi ve kuruluşlar hakkında, bunların bir ticari işletmenin sahibi olması ya da şirket ortaklığı bulunması gibi bir kaydın tespiti halinde ticaret siciline kayıtlı malvarlıklarının dondurulması ve bu kişiler hakkında yapılacak başvuruların sıkı takip edilmesi amacıyla Bakanlığımız (İç Ticaret Genel Müdürlüğü) tarafından tüm ticaret sicili müdürlüklerine gerekli talimat ve bilgilendirme dağıtımly yazı ile gecikmeksizin iletilmektedir.
- İletilen talimat ve bilgilendirme doğrultusunda, ticaret sicili müdürlüklerince MERSİS üzerinden gerekli açıklamalar işlenmekte ve yapılacak başvurularda MERSİS'e konulan kayıtlar dikkat ve titizlikle değerlendirilerek, işletmenin veya ortaklık hakkının kullanılması ticaret sicili boyutuyla engellenmektedir.
- Malvarlığının dondurulmasına ilişkin kararların kaldırılmasına ilişkin kararlar da aynı usulle gecikmeksizin yerine getirilmektedir.
- İşlem bulguları hakkında, bu konuda talepleri de dikkate alınarak ilgili ticaret sicili müdürlükleri tarafından MASAK'a yazı ile gerekli bilgilendirmede bulunmaktadır.

Ayrıca, MERSİS ile Hazine ve Maliye Bakanlığı Bilgi Sistemi arasında fiziki yazışmaya mahal olmaksızın tüm işlemlerin elektronik ortamda hızlı bir şekilde yürütülmesini ve takibini sağlayacak bir çalışma yapılmıştır. Çalışma kapsamında yasaklamalara konu gerçek ve tüzel kişilerin verilerinin MASAK Bilgi Sistemi'nden elektronik ortamda temin edilmesi ve bu bilgilerin ticaret sicili müdürlükleri tarafından güncel olarak MERSİS üzerinden görüntülenmesi sağlanmıştır.

c) Kolluk Görevlilerince Yürütülecek İşlemler:

7262 Sayılı Kanun'un 2'nci maddesinin 3'üncü fıkrasına göre BMGK tarafından izin verilen hâller dışında Güvenlik Konseyinin kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanının önlenmesine yönelik yaptırım kararlarında belirtilen madde, malzeme ve ekipmanın ithali, ihracı, transiti ve teknolojinin transferi veya nükleer faaliyetlere ya da nükleer silah atma sistemlerinin geliştirilmesine katkı sağlanması veya destek verilmesi yasaktır. Kanunun 5'inci maddesinin 2'nci fıkrasına göre söz konusu yasağa aykırı hareket edenler, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, iki yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Belirtilen suçun işlendiğine dair Gümrük Muhafaza birimlerince yapılan tespit üzerine, ilgililer hakkında Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulur. Suç duyurusunda bulunulduğuna dair Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğüne bilgi verilir.

Belirtilen suçun işlendiğine dair Gümrük Muhafaza birimlerine iletilen ihbar veya şikayetler, Gümrük Muhafaza Hizmetleri Yönergesinde açıklandığı üzere derhâl Cumhuriyet Savcısına bildirir ve Cumhuriyet Savcısının emri doğrultusunda olayların aydınlatılması için gerekli soruşturma işlemlerine başlanır.